

Dílčí zprávu sestavil člen expertní skupiny pro posouzení výsledků ochrany proti lýkožroutu smrkovému ve vybraných 2. zónách NP Šumava v období 2008 – 2009 pro vypracování **zprávy o zjištění** pro hejtmany Jihočeského a Plzeňského kraje, **Ing. Petr Nedvěd**, ředitel firmy LesInfo ®

Narozen 4.8.1957 v Praze

1972-1973 : Lesnické odborné učiliště Kamenná Lhota – vyučen

1973-1977: Střední lesnická škola v Písku

1979-1984: Vysoká škola zemědělská – fakulta lesního inženýrství Brno (dnes Mendelova univerzita.)

1984-1990: projektant hospodářské úpravy lesů Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL)

1991-1994: vedoucí sekce – ÚHÚL

1994+: privátní sektor, jednatel LesInfo s.r.o., předseda představenstva LesInfo CZ, a.s.

od roku 1996: soudní znalec v oboru lesního hospodářství

od roku 1999: člen Českého centra pro strategická studia

od roku 2005-2008: konzultant hejtmána Jihočeského kraje pro lesní hospodářství

průběžně: člen různých expertních skupin pro otázky lesního hospodářství a problematiky ochrany životního prostředí a ochrany přírody

rok 2007: poradce generálního ředitele LČR pro otázky regionálního rozvoje

od roku 2008 – prezident Jihočeského dřevařského klastru

Významnější **tuzemské** projekty v přímé účasti:

1994: Projekt GA/1698/94 PPŽP 1994, Asanace kůrovcové kalamity NP Šumava na lokalitě Trojmezí (spoluautor, editor)

1999-2000: Projekty Phare pro regeneraci lesního hospodářství, zejména v oblasti Krušných hor

2000-2004: Národní inventarizace lesů – hlavní koordinátor vrchní kontrolní skupiny projektu z pracovníků LesInfo

2005: Využití potenciálu biomasy Jihočeského kraje jako obnovitelný zdroj energie (autor)

2006: Příprava projektu SUPERCHAIN (EK – systém lesního hospodářství zemí EU a ost.)

2007: Strategie rozvoje lesního hospodářství Jihočeského kraje (autor)

2007: Potenciál rozvoje lesnicko dřevařského komplexu v Jihočeském kraji (autor)

Další tuzemské a zahraniční projekty zpracováváné firmou LesInfo, nebo v kooperaci dalších institucí

1. Výchozí stav

1.1. Metodika šetření

Při posuzování stavu ochrany lesa proti kůrovcům v určené oblasti NP Šumava jsem postupoval podle metodiky ujednocené v první den činnosti expertní skupiny v oblasti NP Šumava.

Vzhledem k tomu, že zadáním bylo posoudit výsledky **ochrany** proti kůrovcům, speciálně lýkožroutu smrkovému (*Ips typographus*(L.)) bylo postupováno dle dosavadních a obecně uznávaných poznatků ochrany lesa, jako lesnické vědní disciplíny a to zejména proto, aby bylo možné situaci konfrontovat a posoudit s vývojem na obdobných lokalitách mimo území NP Šumava, nebo přímo na jeho území, avšak se stavem před vznikem institutu NP.

Standardní lesnická **integrovaná** ochrana lesa dosud vychází z aplikace ČSN 48 1000 (bývalá ON 482711) (mj. postupy pro zvládnutí gradací kůrovcových kalamit) , která je platnou, nikoli závaznou normou, ale je nadále v modifikované, zpravidla přísnější podobě v postupu lesnické ochrany lesa proti kůrovcům úspěšně aplikována (např. lesy města Kašperské Hory, Lesy ČR, s.p. v oblasti Šumavy, Novohradských hor aj.) . Pro expertní posouzení stavu ochrany proti kůrovcům v určené oblasti NP Šumava jsem tedy pro zaručení objektivitu postupoval i dle doporučení celé expertní skupiny, která se šetření zúčastnila a v souladu s výše uvedenými postupy.

Je zřejmé, že samotná existence NP Šumava a jeho management, zejména management v jeho vyhlášených I.zónách do vývoje populací kůrovců v minulosti zasáhl. Situaci nepochybně zhoršil orkán Kyrill, kdy z podstaty I.zón nebylo možné v těchto plochách účinně zasáhnout (pozn. což však neplatilo pro ostatní zóny NP).

Tato skutečnost je však pro existenci NP obecně běžná a zvyšuje tak mnohonásobně riziko pro ostatní lesní porosty stromového patra mimo I.zóny. Tuto odlišnost bylo nutné v posuzování stavu ochrany lesa proti kůrovcům v určené oblasti NP Šumava zohlednit.

Pro objektivní posouzení jsem volil venkovní šetření na předem určené lokalitě koordinátory skupiny dle vlastního vizuálního vyhodnocení situace, kdy bylo nutné pro pochopení a posouzení vývoje ohniska napadení kůrovci vyjít z původního místa vzniku ohniska. To sice posouzení mohlo zatížit určitou mírou subjektivity, avšak hodnota posouzení se přímou reakcí na aktuální stav stromového patra lesních porostů II.zón předem určené lokality posouvá k objektivní, autentické skutečnosti.

Prohlašuji, že jsem posouzení učinil z pohledu stavu lesních porostů objektivně, bez zaujetí, dle dosavadního stupně poznání a praxe ochrany stromového patra lesních společenstev v oblasti území střední Evropy proti kůrovcům v navazujících souvislostech pro západní část Šumavy, kam jsem byl expertní skupinou pro terénní šetření určen.

1.2. Schematický nástin dosavadního vývoje

Ohniska napadení kůrovci byla na posuzovaném území již před samotným vznikem NP Šumava. Tehdejší správy (státní lesy, vojenské lesy i NP Šumava) situaci řešily v zásadě standardními lesnickými metodami a kůrovce se dařilo lokalizovat. Na vzniklých redukováných plochách (holinách) došlo k urychleným výsadbám a podsadbám, které dnes pozorujeme jako „ostrovny mlazin“ na rozsáhlých

plochách s destrukcí horního stromového patra. Tyto plochy jsou dnes pro velké kůrovce (lýkožrout smrkový) neatraktivní a tímto směrem nelze jeho další šíření předpokládat, pokud se ovšem nebude jednat o úživné žíry (napadení mlazin smrku z důvodů nedostatku běžné potravy) imág (dospělých jedinců) lýkožrouta smrkového.

Posuzovaná oblast je v posledním desetiletí charakteristická velmi častým střídáním managementu a krátkodobých koncepcí bez možnosti jeho (jejich) vyhodnocení. Jediným výsledkem pak je absolutní ztráta kontinuity s předcházející evidencí a postupy.

Tuto skutečnost považuji z pohledu ochrany stromového patra proti kůrovcům za **klíčovou a silně negativní**.

Charakteristickým prvkem pro NP Šumava je vývoj v jeho specifické zonaci. Jisté je, že rozsah I. zóny tak jak je schválen legislativou (pozn.nejedená se v o legislativní proces v pravém slova smyslu), je nutné respektovat. Jejich v zásadě sukcesní (samovolný) management byl brán jako fakt, se kterým se v daný okamžik nedá nic dělat, ať jsme jeho příznivci, či nejsme. Je jisté, že se tyto lokality stávají po vymezenou dobu ohnisky šíření kůrovců, dokud neproběhnou všechna vývojová stadia biomu na takové lokalitě.

Na druhé straně jsou nadále zaznamenávány názory proti dalšímu rozšiřování I.zón zejména vzhledem k jejich rizikovosti pro vývoj navazujících, velmi rozsáhlých ploch lesních porostů (společenstev), s odlišným způsobem managementu.

Dle dochovaných inventarizací lesních porostů (LHP, speciální projekty, letecké a satelitní snímkování) byly lesní porosty kompaktní, méně druhově, ale více věkově strukturované (nelze je tady paušalizovat jako monokultury), i když s obtížně doložitelnou proveniencí (původem).

Zcela charakteristická pro oblast NP Šumava je absence dlouhodobé koncepce postupného přechodu lesních porostů pod jiný režim, než dosavadní režim dlouhodobě koncepční, řekněme historicko-lesnický. Tato skutečnost již byla kritizována v počátcích vzniku NP Šumava cca před 15 lety a to samotnou Správou NP Šumava (např.zadání pro projekt GA/1698/94 PPŽP 1994).

Poměr I. zón k ostatním zónám z pohledu jejich zásahovosti a bezzásahovosti proti vývoji napadení a gradace kůrovců (zejména lýkožrouta smrkového) dával možnost i v nestandardních podmínkách NP Šumava proti kalamitnímu vývoji účinně zasáhnout v „ochranných pásmech“ prvních, respektive druhých zón NP. Je patrné, že Správa NP Šumava tak i činila. Dnes, v rámci uvedeného terénního šetření, nelze posoudit s jakou intenzitou a úspěšností.

Zcela zásadní, nutno potvrdit že **negativní obrat** pro zvládnutí nepříznivé gradace kůrovců v oblasti NP Šumava **mělo vytvoření bezzásadového managementu ve 2.zónách od roku 2008**, Rozhodnutím MŽP. V tuto chvíli jsou zde již minimálně tři generace lýkožrouta smrkového v území několikanásobně větším než bylo dosavadních 13% rozlohy NP Šumava v podobě I.zón NP, které jsou mimo jakoukoliv asanaci (viz následující).

1.3. Pochůzka – terénní šetření

Na základě společného koordinovaného postupu expertní skupiny jsem pro terénní šetření navštívil lokality „Černá hora“, „Polom-Železná Ruda“, „Poledník-Oblík“, „Modravský kopec“, „Modravský potok“ (názvy lokalit jsou pouze pracovní).

Zpočátku jsem se zaměřil na lokality v „bezzásadovém“ režimu a to zejména v rámci 2.zón NP a posléze na lokality se zásahovým režimem, aby bylo možno posoudit možnosti ochrany lesa NP Šumava v bezprostředním vývoji. Kolegy a konzultanty při bezprostředním terénním šetření byli Ing. Půlpán, Ing. Knížek, Ing. Češka a Ing. Horáček. Nutno říci, že jednotlivá stanoviska jednotlivých expertů se brzy dostala do **vzájemného souladu bez rozporů**.

Seznam navštívených lokalit, porostů a porostních skupin je soustředěn v podobě „venkovních zápisníků“ u koordinátorů skupin.

Ačkoli pro terénní šetření nebyly k dispozici detailní údaje ke konkrétní řešené lokalitě (ani nemohly být, protože experti se rozhodovali přímo na místě o směru postupu šetření) ze souhrnných údajů poskytnutých pracovníky NP Šumava a jejich zohlednění v terénu lze jednoznačně říci, že vývoj gradace lýkožrouta smrkového v oblasti NP Šumava za současného managementu zejména pro 2.zóny NP s uplatněním samovolného vývoje již je mimo kontrolovaný vývoj s možností účinného bezeškodného zásahu proti němu.

2. Stanovisko

2.1. Zpráva

Ochrana lesů v NPŠ má bez ohledu na zonaci NPŠ dle zákona č. 114/1992 Sb. vyčleněny zóny bez asanačních zásahů (převážně se jedná o první a části druhých zón dle zákona), kde bylo v roce 2008 dle údajů Správy NPŠ ponecháno bez asanace cca **120 – 130 tisíc m³ kůrovcového dříví**. S ohledem na dvě generace kůrovců v NPŠ v loňském roce lze předpokládat, že z uvedeného množství jsou minimálně 2/3 předmětem tzv. kalamitního základu. Vzhledem k tomu, že toto dříví nebylo asanováno, jedná se z pohledu ČSN 48 1000 **o dříví pozdě zpracované**, kde se pro jarní rojení počet obranných opatření stanovuje v poměru 1:1, tj. bylo by potřeba minimálně **80 – 90 tisíc** obranných opatření. S ohledem na fakt, že v celém NPŠ bylo dle informací S NPŠ rozmístěno okolo **20 tisíc lapačů** a otrávených lapáků (další standardní obranná opatření – lapáky a stojící lapáky byly rozhodnutím S NPŠ předem omezeny na minimum), lze konstatovat, že i při umístění všech obranných opatření v bezzásahových zónách (**k čemuž nedošlo**) by byl potřebný počet obranných opatření podceněn minimálně 4x, spíše však (s ohledem na skutečné rozmístění) 8x. Lze však konstatovat, že umístění pouze lapačů a otrávených lapáků v bezzásahových zónách je za stávajících omezení nereálné. Ve snaze naplnit opatření v co největším počtu jsou pak některé lapače umísťovány zcela nevhodně do nárostů a buřeně, které brání šíření odpařovaného feromonu, a tudíž v uvedených lapačích jsou po celou dobu rojení (až na výjimky) minimální odchvy.

V některých kontrolovaných porostech (viz zápisy kolegů) bylo zjištěno, že lapače včetně feromonového odparníku byly instalovány až v posledním červnovém nebo dokonce prvním červencovém týdnu. Na mnou šetřených lokalitách sice byly všechny lapače umístěny před jarním rojením, ale byly nalezeny lapače bez označení a zápisů kontrol (Polom), vybaveny feromony s nápisy „monitoring“. Na dotaz bylo sděleno, že toho si nemáme všimnout, neboť se jedná o evropský monitoring. Jelikož se v oklí nachází poškozené mlaziny smrku uživným žírem v jinak již pro kůrovce neatraktivní lokalitě, nabízí se otázka, zda tyto zjevně nenavštěvované lapače jsou na takto postižené lokalitě opravdu tím pravým opatřením. V předmětných porostech, kde nebyla umístěna obranná opatření v průběhu jarního rojení, které probíhalo již počátkem května (10.5.2009), za uvedených okolností nebylo možné efektivně redukovat početnost kůrovců a bránit napadání stromů jak v bezzásahových zónách,

tak na styku „zásahových“ s nimi. Kůrovec tak napadá stromy jak uvnitř bezzásahových zón, tak v jejich, dosud převážně blízkém, okolí. Tato skutečnost je potvrzena údaji Správy NPŠ o šíření kůrovce v letošním roce i pochůzkou expertů přímo v terénu. Lapače umístěné v řádném termínu, však již dnes v zásadě svojí funkci neplní. Je zjištěno, že dochází k napadání porostních stěn v okolí i vzniku ohnisek uvnitř zapojených porostů. O masivním napadení svědčí skutečnost, že ohniska jsou v šetřené oblasti rozmístěna „v nerovnoměrné síti“ což umocňuje jejich nebezpečnost. S ohledem na nové vymezení „bezzásahových zón“ (v rámci 2.zón NP) dochází i na přímém styku s jinými vlastníky lesů k přeletům kůrovce do lesů vně parku. Ačkoli se v současnosti jedná spíše o formu rozptylu tvorbou ohnisek v řádu desítek stromů (zejména okolí oblasti Strážný, Rádvanovický kopec, Knížecí les, oblast Modravy, Jezerní slatě aj).

Bezzásahové zóny uvnitř NPŠ prozatím představují hlavní ohrožení pro území NPŠ, což však v zásadě představuje celé jádro geografické lokality Šumava.

Zde je nutné upozornit, že se tak nejedná o odkladnou informaci neboť dynamika vývoje bude po letním rojení 2009 a následném jarním rojení 2010 úměrná ponechané ploše samovolného vývoje a i uvnitř NP Šumava jsou jiní vlastníci lesů s naprosto odlišným postojem k existenci, či neexistenci dospělého stromového patra na jejich území (Kašperské Hory, Rejstějn aj.)

V zónách se zásahovým režimem probíhá zpracování kůrovcových stromů. V loňském roce tak bylo zpracováno dle údajů S NPŠ 120 – 130 tisíc m³ kůrovcového dříví, z toho byl Správou NPŠ stanoven kalamitní základ (kalamitní základ - kůrovcové dříví zpracované od 1.8.2008 do 30.4.2009) ve výši 80 tisíc m³ (tedy POZOR! není zde 120-130 m³ „kůrovcového dříví“ ponechaného v loňském roce bez asanace) .

Při výpočtu obranných opatření byl až na výjimky použit pracovníky Správy NP poměr 1 obranné opatření: 8 m³ zpracovaného kůrovcového dříví, tj. poměr byl stanoven bez navýšení na pozdě zpracované kůrovcové dříví (kde je poměr 1:1). S ohledem na zjištění v terénu (oloupanou kůru s požitky odpovídajícími dokončenému vývoji) lze dovodit, že i zde (i když ne ve všech případech a jinde podstatně méně než v okolí bezzásahových zón) došlo k podcenění obranných opatření, tj. i v těchto případech lze očekávat napadení dalších stromů kůrovcem bez výrazného zmírnění.

Mezi zónami bezzásahovými a plně zásahovými je několik přechodových managementů, kde jsou aplikována opatření běžně v hospodářských lesích nepoužívaná. Jedná se zejména o odkornění nastojato. Na navštívených lokalitách (Knížecí les) bylo ověřeno, že v letošním roce prozatím **probíhá odkornění na stojících stromech včas** (v loňském roce se na zbytcích kůry vyskytovaly i kukelní komůrky a počátek úživného žíru, tj. část asanována včas nebyla). S ohledem na skutečnost, že se v naprosté většině jedná o stromy velkých hmotností s různě hlubokou korunou, lze konstatovat, že tímto způsobem dochází k podstatné redukci kůrovce (při včasné asanaci), avšak v koruně probíhá vývoj dalších kůrovce, o jejichž početnosti nemá Správa NPŠ žádné informace (není známo, že by bylo provedeno šetření, jak pokračuje vývoj v korunách). Nejedná se tedy o srovnatelné opatření s včasnou asanací po pokácení a při výpočtu obranných opatření by k tomu mělo být přihlédnuto.

Dalším z opatření je aplikace houbových preparátů – dle sdělení SNPŠ se prozatím jedná o výzkumný úkol, který dosud nebyl ukončen, a proto nejsou žádné údaje o skutečném vlivu aplikace na mortalitu a šíření kůrovce. Místní šetření nebylo tímto směrem zaměřeno, proto dále nekomentuji.

Šetřením byla rovněž prověřena atraktivita kalamitního dříví z orkánu Kyrill – bylo zjištěno, že v současné době se již jedná o pro kůrovce neatraktivní dříví, které již

nepředstavuje riziko a je možné jej ponechat na místě bez další asanace. Současně je však třeba říci, že v navštívených lokalitách bylo toto dříví podstatným zdrojem kůrovců v předchozím roce (vysoké procento napadení) a je tedy do značné míry zdrojem kůrovců vyvíjejících se v současnosti na porostních stěnách. Současně byl zjištěn ve velkém rozsahu i žír (převážně úživný) na jedincích a skupinách smrku i ve věku okolo 15-25 let – **dochází tak k odumírání i nové generace lesa a to na lokalitách bez jakékoliv možnosti obnovení stromového patra přirozenou cestou.**

Prakticky na všech kontrolovaných lokalitách, kde bylo v průběhu let 2007 a 2008 zpracováváno dříví po větrných kalamitách, nebyly důsledně dodržovány zásady asanace kůrovcem ohroženého nebo již napadeného dříví. Zpracované dříví, které bylo ponecháváno na místě k zetlení, nebylo zcela odkorněno (často jen horní polovina kmene – nebylo obráceno) nebo výřezy nezanedbatelných dimenzi (tloušťka 15-20 cm) nebyly odkorněny vůbec. To platí zejména pro „pařezy“ z vývrátů, kdy není výjimkou délka 4-5 m. V tomto dříví lýkožrout buď svůj vývoj dokončil nebo jej využil pro založení a šíření další generace.

Stojící stromy odumřelé po žíru kůrovců s opadáním jehličím byly kůrovci opuštěny nejpozději v letošním roce na jaře a v současnosti již rovněž nepředstavují riziko pro další šíření kůrovců.

Současné aktivní kůrovcové stromy jsou buď zcela bez barevných změn nebo na jejich počátku, přestože byl na nich zjištěn vývoj až do stádia hnědý brouk nové generace. V současnosti (tj. ve druhé dekádě července) tedy i v nadmořských výškách 1200 m n.m. probíhá druhé rojení kůrovců, což potvrzují i odchyty v lapačích v době pochůzky. Jak již bylo uvedeno, i když se jedná o počátek rojení, odchty jsou a budou nižší, neboť kůrovci mají dostatek atraktivní hmoty v porostech a porostních stěnách. Lapače jsou tak již málo účinné. První rojení probíhalo na většině lokalit dle údajů na lapačích na počátku května, tj. od počátku rojení uplynulo 10 týdnů, což odpovídá obvyklé délce vývoje za těchto podmínek. Zajímavostí je, že u napadených stromů není pozorován obranný mechanismus jedince proti napadení kůrovci, tedy silné rojení pryskyřic. Tuto skutečnost si vysvětlují domněnkou, že jedinci smrku jsou již oslabeni. Nelze však spekulovat i příčině takového oslabení.

Dle údajů Správy NPŠ bylo v letošním roce již zpracováno cca 43 tisíc m³ a dále je v evidenci více než 30 tisíc m³ určeno k asanaci a další přibližně stejné množství je evidováno v bezzásahové zóně. Při pochůzkách však prakticky na všech lokalitách byly zjištěny nevyznačené a tedy pravděpodobně neevidované kůrovcem napadené stromy s pokročilým stádiem vývoje (larvy - kukly). Lze proto předpokládat, že údaje Správy NPŠ jsou značně podhodnocené S ohledem na skutečnost, že převážná většina těchto stromů je s pokročilým stádiem vývoje kůrovců, resp. již probíhá druhé rojení, není reálné včasné zpracování kůrovcových stromů ani v zásahových zónách, čímž bude počet napadených stromů dále dramaticky narůstat.

Obnova porostů se samovolným vývojem je, i s ohledem na skutečnost, že řada zón byla umístěna do příznivějších lesních vegetačních stupňů (i 6. LVS), zajištěna jen zčásti. Nachází se zde jednak příměs buku, jednak dostatek přirozeného zmlazení převážně smrku, dále jeřábu či buku. Na některých plochách v rozporu s deklarací přirozeného vývoje probíhala a probíhá výsadba sazenic buku, jedle, jeřábu, výjimečně tisu. Část výsadeb byla realizována, jak již bylo uvedeno, před zavedením bezzásahového režimu. Není však vůbec jisté, že po dokončené destrukci „mateřského stromového patra“ se vývoj následných generací stromového patra neobrátil opačným, tedy pro les negativním směrem. Tedy z obecného i genetického hlediska je představa NPŠ, že skutečně odolný les může vzniknout pouze přirozeným vývojem, naprosto nereálná. Přirozené zmlazení, které se především v 6. a 7. LVS bezpochyby vyskytuje, není ničím jiným než potomstvem stávajících nebo již

odumřelých mateřských porostů a genetické vlastnosti budoucího lesa nejsou ničím jiným než kombinací vlastností stávajících nebo již odumřelých rodičovských stromů. Nový les bude tedy přibližně stejně odolný jako les původní, aniž bychom chtěli či mohli výši odolnosti jakkoli hodnotit a předjímat. Zásadní však je, že značná část plochy je bez přirozeného zmlazení a výsadby a již nyní s velmi problematickými možnostmi umělé, natož přirozené obnovy. Přirozená obnova bude po odumření dospělého stromového patra nemožná.

Systému vymezení bezzásahového režimu 2.zón je nutno vytknout fakt, že nebyl brán zřetel na složení navazujících porostů a nebyl brán zřetel na možnost zásadního obratu v ekologické rovnováze území. V některých případech byly takto do bezzásahového režimu zařazeny i smrkové monokultury (větší plochy porostních skupin stejného druhu a stejného věku), které budou do doby jejich odumření podstatným zdrojem kůrovců pro okolí bez možnosti efektivně kůrovce redukovat a chránit tak okolní porosty před šířením kůrovců. Problém kůrovců tak bude nadále narůstat, zvláště když ani ostatní porostní skupiny které nejsou monokulturami, tedy smrkové nestejnorodé a nestejnověkové porostní skupiny jsou již dnes také silně napadeny, a v daném území bude značně narušena ekologická rovnováha biomu vlhkého jehličnatého lesa mírného (mezodermálního) pásma se všemi doprovodnými jevy jako je například změna mikroklimatu.

Při terénním šetření jsme byli zcela zaskočení rozsahem změny poměru 1.zón + 2.zón s managementem samovolného vývoje. Přesný údaj o navýšení bezzásahového území z původních 13% rozlohy NP Šumava mi není znám. Je však patrný z managementových map, které nám byly Správou NP poskytnuty. Odhad je cca navýšení na 30%. Pokud tomu tak je, a připočte-li se podíl nezpracovaného napadeného dříví ze zásahových zón, jednalo by se o plochu, které bude zbytková plocha lesních porostů čelit jen s velkou nejistotou.

Jsem přesvědčen, že minimálně načasování této změny bylo z pouhého pohledu možné asanace napadení kůrovci velmi nerozvážené a dá se předpokládat, že pro oblast centrální Šumavy to bude mít v brzké budoucnosti velmi negativní dopady až po scénář totální destrukce stávajících porostů stromového patra a to jak samovolně, tak díky nezbytným zásahům. Jen z pouhého pohledu dalšího šíření kůrovců je rozsah stávající a budoucí defoliace stromového patra tak rozsáhlý, že ztráta stromové intercepce (schopnosti zachycovat horizontální i vertikální srážky) lesních porostů Šumavy musí způsobit rozkolísání ekologické rovnováhy lokality (dosud převažující nebo alespoň velmi vysoký podíl horizontálních srážek v oblasti Šumavy), čímž bude docházet k oslabování následných generací lesa a oslabení schopnosti odolat teplotním a dalším klimatickým výkyvům. Takové oslabení přinese příležitost pro další druhy kůrovců a dalších škůdců a škodlivých činitelů (zejména mrazu a naopak úpalu na rozsáhlých holinách vzniklých po odumření a rozpadu stromového patra).

Jako velmi závažný problém a silně negativní jev, který lze z vysokou pravděpodobností dedukovat bude ztráta nejprve dospělého a později i nedospělého stromového patra z lesních ekosystémů jako celku a tím ztráta desukční („vodu transpirující-odvádějící“) a i infiltrační („vodu vsakující“) funkce lesních porostů a jejich půd. Lesní porosty velké oblasti přestanou plnit svoji funkci v hydrickém a hydrologickém režimu, nebo se jejich úloha značně změní, a to se všemi negativními důsledky.

3. Závěrečné shrnutí

V závěrečném shrnutí odpovídám na položené otázky:

1) Jsou opatření realizovaná pracovníky NP Šumava proti dalšímu šíření kůrovců dostatečná?

Odpověď: S ohledem na výše uvedené skutečnosti jsou neúčinná.

2) V čem spatřuji zásadní chybný krok v zabránění šíření kůrovců po území NP Šumava i mimo něj?

Odpověď: V naprosto chybném a nesystémovém rozšíření bezzásadových území s platností od roku 2008 Rozhodnutím MŽP

3) Je možné stávajícím postupem Správy NP v zásahových zónách šíření kůrovců zabránit, zastavit jej a přejít do kontrolovaného režimu?

Odpověď: Není. V počáteční fázi vývoje populací bude možné na tento vývoj pouze reagovat, zásahy jsou však velmi jemné a nedůsledné, což počáteční stav změní na nekontrolovaný vývoj

4) Je možné, aby Správa NP přispěla k ochraně jiných státních a nestátních lesních majetků na území a mimo území NP Šumava?

Odpověď: Pokud to přijme jako prioritu, je ještě za současného stavu možné dopady zmírnit a spolu s režimem ochrany na těchto majetcích dostat kůrovce do kontrolovaného režimu. Není však již možné zabránit velkým škodám na těchto majetcích bez zrušení bezzásahového a přechodového režimu do vzdálenosti minimálně 1 km od hranice parku s jejím využitím jako pufrční zóny, obdobně jako v NP Bavorský les. (Dříve odumřelé stromy, které již neposkytují lýkožroutům prostor pro vývoj je v těchto územích možné ponechat stát).

5) Jaké spatřuji možnosti okamžitého řešení?

Odpověď: Problém přerostl za možnosti řešení odbornou diskuzí. Opatření a „systémové“ kroky v NP Šumava je nutno dostat pod veřejnou kontrolu a kontrolu odborné veřejnosti. Musí být odpovídající historickým poměrům životního prostředí střední Evropy a původního záměru NATURA 2000.. Stávající legislativa dává resortu MŽP a tím jedincům neomezené pravomoci bez ohledu na dopady v celém spektru životního prostředí bez nutnosti respektovat ostatní zákonné normy. Důsledek je z terénního šetření jednoznačně patrný.

Další okamžité řešení je okamžitý razantní zásah bez ohledu na turistickou sezónu směřující k zastavení postupu kůrovců. Na počasí a obrannou schopnost stromu již spoléhat nelze.

Je nutné „předsunout“ obranná opatření k jiným státním a nestátním majetkům tak, aby jejich dosavadní postup proti kůrovcům byl i nadále účinný. Odborníci z těchto majetků se musí na těchto „operacích“ NP přímo podílet.

Je nutné zajistit objektivní pravidelné informování veřejnosti.

6) Jaké spatřuji možnosti dlouhodobých kroků?

Odpověď: V tuto chvíli a za současné dotčené platné legislativy, tak jak je žádné. Dlouhodobě je nutné respektovat potřeby NP Šumava v nezbytném rozsahu tak, jako je tomu v obdobných avšak **srovnatelných** územích evropských národních parku..

Rovnováhu mohou zajistit jen skutečné Evropské, mezirezortní, principy ochrany přírody. Šumava je klíčovým klimatologickým, biologickým, ekonomickým a společenským prostorem jak pro na velkou část státu, tak i pro další země Evropy.

Dne 24.7.2009 Ing. Petr Nedvěd

V dílčí zprávě jsou použity i části vypracované po vzájemné dohodě jako společné stanovisko expertů: Ing. Pulpán, Ing. Češka, Ing. Knížek, Ing. Liška, Ing. Nedvěd